

Handläggare
Niklas Sandman**Mottagare**
KommunstyrelsenUtbildningskontoret
Utbildnings-, kultur- och fritidsförvaltningen

niklas.sandman@koping.se

Yttrande – Remiss av betänkandet tid för undervisningsuppdraget

Ärendebeskrivning

Utbildningsdepartementet har gett kommuner möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet *SOU 2025:26 – Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkens attraktivitet*. Utredningen innehåller förslag om bland annat reglering av lärares undervisningstid i syfte att stärka undervisningens kvalitet och läraryrkets attraktivitet. Köpings kommun har beretts tillfälle att lämna remissvar och redovisar i detta dokument utbildningsnämndens synpunkter.

Nämndens yttrande

Sammanfattning

Köpings kommun välkomnar ambitionen att förbättra läraryrkets attraktivitet och minska arbetsbelastningen i skolan. Det är positivt att staten intresserar sig för hur förutsättningarna för god undervisning kan stärkas. Samtidigt vill kommunen lyfta tre övergripande invändningar mot utredningens förslag:

1. Problembilden är inte tillräckligt robust underbyggd. Betänkandet vilar i stor utsträckning på självrapporterade uppgifter och fackliga enkäter. Någon systematisk och objektiv tidsstudie av lärarnas faktiska arbetsfördelning presenteras inte.
2. Förslagen riskerar att inskränka lärarprofessionens autonomi. En reglering av undervisningstid på nationell nivå innebär en detaljstyrning som inte återfinns i andra akademiska professioner. Detta riskerar att sänka statusen på ett redan pressat yrke.
3. Reformen bör vila på tillit, inte styrning. God undervisning skapas inte genom att reglera hur många timmar läraren ska undervisa, utan genom att ge professionen förutsättningar att själv planera, prioritera och agera utifrån elevers behov.

Övergripande synpunkter

Bristfällig evidens för problembeskrivningen

Utredningen menar att lärare idag ägnar för stor del av sin arbetstid åt icke-undervisningsrelaterade uppgifter, men den grundläggande frågan – *hur vet vi detta?* – besvaras inte tillräckligt tydligt. Flera av utredningens centrala påståenden bygger på fackliga undersökningar, självrapporterade enkäter eller intervjuer, snarare än på vetenskapligt granskad och kvantitativt underbyggd forskning.

Någon nationell tidsstudie som kvantifierar lärarnas faktiska arbetsfördelning presenteras inte. Det innebär att den evidens som ligger till grund för långtgående reformförslag i praktiken främst bygger på upplevelsedata. Självklart är lärarnas röster viktiga, men som grund för förändrad lagstiftning är detta inte tillräckligt. Det är anmärkningsvärt att ett så betydande förslag inte vilar på ett mer robust empiriskt underlag.

Risk för omyndigförklaring av lärarkåren

Förslaget att införa en reglerad undervisningstid om 550–650 timmar per år framställs i betänkandet som en insats för att tydliggöra och värna undervisningsuppdraget. Men risken är stor att det i praktiken uppfattas som ett uttryck för misstro – att läraren inte längre själv kan avgöra hur arbetstiden bäst disponeras för att uppnå hög kvalitet i undervisningen.

Forskning visar tydligt att autonomi är en avgörande faktor för lärares motivation, yrkesstolthet och kvalitet i arbetet. När det professionella utrymmet krymper riskerar yrket att förlora i attraktionskraft. Om staten genom detaljreglering fastställer hur många timmar som får eller ska ägnas åt vissa arbetsuppgifter, är detta att behandla läraren som utförare snarare än som professionell aktör.

Vi vill särskilt betona att ett sådant ingrepp vore otänkbart inom många andra kvalificerade yrken. En statlig reglering av exempelvis advokaters klienttid eller forskares föreläsningstid skulle sannolikt uppfattas som ett skämt – varför ska då just lärarna fråntas rätten att själva avgöra hur arbetet läggs upp?

Konsekvenser för rektorsrollen

Det är också viktigt att beakta konsekvenserna för rektorsrollen. En av grundprinciperna i svensk skolförvaltning är att rektor ansvarar för att leda och fördela arbetet vid den enskilda skolenheten. Om detta mandat i praktiken begränsas genom statlig reglering av lärarnas undervisningstid, riskerar rektors roll att förskjutas från ledarskap till genomförande. Detta skulle kunna försvaga det lokala ansvaret och minska förmågan att organisera verksamheten utifrån elevers och personals faktiska behov.

Det är tillit – inte reglering – som stärker kvaliteten

Betänkandet har en god intention: att höja kvaliteten i undervisningen. Men det medel man föreslår – ökad central reglering – riskerar att leda till motsatt effekt. Professionell kvalitet uppstår inte genom yttre kontroll utan genom inre engagemang, kollegialt lärande och pedagogiskt ledarskap.

Om staten vill stödja lärarna i deras uppdrag bör fokus i stället ligga på:

- att minska dokumentationsbördan,
- att minska statliga dokumentationskrav,
- att tydliggöra vad som faktiskt krävs – och vad som är överimplementerade krav,
- att stärka rektors pedagogiska ledarskap och organisera skolans arbete med fokus på undervisningens kvalitet.

Det är också anmärkningsvärt att utredningen inte alls berör de möjligheter som ny teknik, inte minst artificiell intelligens, kan innebära för att effektivisera dokumentation, kommunikation och administration inom skolväsendet. I en tid då många lärare själva utforskar AI-stöd för att frigöra tid till undervisning, framstår avsaknaden av detta perspektiv som en missad möjlighet i utredningens framtidsanalys. Särskilt mot bakgrund av den nyligen publicerade rapporten från AI-kommissionen – där digitalisering och AI lyfts fram som centrala verktyg för att effektivisera offentlig sektor – är det förvånande att inga kopplingar görs till denna nationella diskussion.

Synpunkter på enskilda förslag

Kap. 3–5: Problembild och nulägesbeskrivning

Köpings kommun delar utredningens grundläggande observation: läraryrket har blivit alltmer komplext, och många lärare upplever brist på tid för undervisning och förberedelse. Däremot saknas en kvantitativ och objektivt verifierad redovisning av detta. Det hade varit önskvärt med en nationell tidsstudie, alternativt observationella data som ger en säkrare bild av arbetsfördelningen.

Kap. 7: Undervisningstidens omfattning

Köpings kommun avstyrker införandet av en reglerad undervisningstid på nationell nivå. Förslaget riskerar att slå fel i olika verksamheter, då förutsättningarna varierar kraftigt mellan skolformer, ämnen och elevgrupper. Risken för att ett enhetligt regelverk blir fyrkantigt och hämmar lokalt anpassade lösningar är betydande. En ytterligare konsekvens av förslaget är att rektors roll som pedagogisk ledare försvagas. Om mandatet att fördela arbetsuppgifter på

lokal nivå ersätts med statliga regler om undervisningstid, minskar rektors möjligheter att anpassa organisationen efter verksamhetens behov.

Konsekvenser

Ett införande av reglerad undervisningstid kan leda till:

- Ökad upplevelse av misstro bland lärare – med minskad motivation och minskat engagemang som följd.
- Risk för att statusen för läraryrket sjunker, snarare än stärks, genom att yrket framstår som detaljstyr.
- Svårigheter för skolledare att organisera arbetet flexibelt och i dialog med sin personal.
- Ökad risk för byråkratiskt tolkningstvång – vad ska räknas som undervisning? Vad ska undantas?
- Utredningen missar att belysa möjligheter till tidsbesparing genom ny teknik, såsom AI. Detta är särskilt anmärkningsvärt i en analys av hur läraryrket kan avlastas och effektiviseras.

Vi menar att målet – att stärka undervisningen – bäst uppnås genom att minska statliga dokumentationskrav och återföra tillit till lärarprofessionens kompetens och förmåga att själva i dialog med elever, kollegor och rektor avgöra hur undervisning bedrivs på mest framgångsrikt sätt utifrån de faktiska förhållanden som råder på den egna skolan och i det egna klassrummet.

Anders Härdevik
Förvaltningschef
På delegation (A8)